

CSALÁD ÉS ISKOLA.

NEVELÉS-OKTATÁSÜGYI SZAKKÖZLÖNY,

szülők, kisdiednevelők, tanítók és a nevelésügy barátai számára.

KIADJA A KOLOZSMEGYEI TANÍTÓ TESTÜLET.

FŐMUNKATÁRS:

VÁRÁDI KÁROLY.

FELELŐS SZERKESZTŐ:

KISS SÁNDOR.

Rovatvezetők: BENEDEK SAMU, HEGEDŰS ISTVÁN, PARÁDI KÁLMÁN.

Megjelenik – július és augusztus havakat kivéve – havonként kétszer, legalább egy ivnyi tartalommal.

Előfizetési ára: egész évre 3 fjt, félévre 1 fjt 50 kr. Pályázatok s egyéb hirdetések petit soronként 5 krral számítatnak.

E közlöny beltartalmát illetők a szerkesztőhöz (lakik Orv. Bástyaútcá 1. szám alatt); az előfizetési pénzek, hirdetések és reklám-ciók pedig – Propper Ferencz egyleti pénztárnak címén – a kiadó hivatalba (csillagútca, 7. sz. a.) küldendők.

Keleti kérdés a népiskolázásban.

A vizsgálatok meleg és izzadtságos napjait éljük. Nap nap után ekszamenel fekszünk, ekszamenre ke-lünk. Ugy látszik, ez oly kérlelhetlenül történik ezután minden június hónapban, mint a mily örök egyforma-sággal kíséri a nappalt az éjszaka, vagy a testet ár-nyéka.

A vizsgálat, köztudomás szerint, próbatétel. A ta-nító nyilvánosan próbára teszi növendéke előhaladását; de viszont ugyanakkor a tanuló is megpróbálja tanítója tapintatát, ismeretekben való jártasságát, sőt néha ke-mény próbára teszi még a béketűrést is. S a tanító és tanítványa közt történő eme kölcsönös vizsgálatot ellen-őrzi, illetőleg felülvizsgálja a szüle, a szakember, a tan-ügybarát: szóval a társadalom. Ime az ekszamen Janus arca; s e kettős (sőt ha azt vesszük, hogy néha két-szer-kettős arcczal is ábrázolták) a négyes (quadrifrons) arcz más más funkciója; ime a tanító első bírósági íté-letét revideáló királyi tábla. Csakhogy e tábla ülnökei-nek egy része: a taták, mamák, nagynének stb. be ezé-ik, illetőleg apró bálványaik „tudása“ és „gradusa“ szerint szokták az iskola jóságát mérlegelni.

A subjectivitás emez egyoldalúságával szemben áll az érdekekre nem tekintő tárgyas bírálát. A szakava-tott, kit a nevelés ügyéért való őszinte lelkesedés vizs a vizsgálatra, bizonynyal nem a pergő feleletekből, nem is a hangok szakadatlan csengéséből stb. alkotja meg véleményét. Az ő ítéletének fény- vagy árny-képe a fő és a mellék-kérdésekre adott feleletek őszhangzó vagy nem őszhangzó voltának, továbbá az előre ki nem ja-vított dolgozatoknak; másfelől a kérdések fokozatossá-gának, helyességének s ezekkel rokon elemeknek a nagy közönség előtt ismeretlen camera obscurájában alakul meg.

Ily értelemben a vizsgálatok eme hónapját, az iskolai naptárakban bátran keresztelhetnék az is-kolai fénykép-írás havának. A vizsgálat folyama alatt

minden iskola egy-egy fénykép-író műterem. Fölteszem, hogy e hónapban minden tanító és tanügybarát szer tesz egy ily hazai photographiára, hogy legyen mivel összehasonlitnia: egy más világrészbeli népiskola fény-képével szolgálók.

Mint hogy ma nap nem is jó hirlap számba az a lap,, a mely a keleti kérdéssel nem foglalkozik; miért ne foglalkozhatnék a „Család és Iskola“ is egyszer egy esztendőben a keleti kérdéssel: Kelet népiskolázása kér-désével. Itt azonban mindjárt azon akadunk fenn, hogy melyik népiskola képét mutassuk be: a chinait, az in-diait vagy talán az egyptomit. Ha az iskolai mecha-nismusról szándékoznám írni, a chinai nevelés bizony-nyal bő anyagot szolgáltatna rá, mert a chinai iskolá-zás növendékei valóságos mnemoteknikai gépek, me-lyek minden akadozás és minden értelem nélkül mor-zsolják le Konfutse kiválasztott mondatait, vagy Meng-tse hangzatos periodusait. A chinai gyermek testi és szellemi mozdulatlanságra kárhoztatott mumia. Sem a háznál, sem az iskolában nincs helye a játéknak, vagy jóízű tréfának. Élete a hideg övi növényéhez hasonlít. Azt hiszem, hogy a ki a chinai elemi oskolázás szelle-méről magának igazi fogalmat akar szerezni, legoko-sabbban teszi, ha mindenekelőtt az északi-sarkvidéki uta-zók naplóit és évkönyveit tanulmányozza.

Mit mondjak a kezdeties iskolázás másik fajáról, az indiairól, hol a belföldi elemi oktatás ma is olyan, mint ezelőtt kétezer évvel volt. A hindu belföldi isko-lát már nagyon nehéz lenne leírni, mert leggyakrabban nincs is állandó iskola-épület: a gyermekek templom-ban, boltszögleten, egy fa alatt vagy éppen a szabad ég alatt gyűlnek össze. A legtöbb tanító szellemi ké-szültsége alig terjed az írás, olvasás és a számolás ele-mein túl. Ezek aztán gépiesen betanítják, a mit csak tudnak. Nyomtatott könyvek használata pl. a Bengál-környéki iskolákban csaknem ismeretlen s írott könyv is vajmi kevés van forgalomban. Rendesen a tanító he-lyettesíti az olvasó könyvet, melynek tárgya mindig a

hindu mythológiából van véve és néha botrányos bálványozás terjesztésére szolgál. Ime egy pár mondat mutatól az olvasó könyvből: „Az ember legyen szeretetreméltó ellenségéhez, ha annak segedelmével egy más ellenségtől megszabadulhat, mint a hogy egy töviset a másik segedelmével kihuzunk.“ „Jó étvágy, jó tápszer, férfi erő, szép nő, nemes sziv és sok pénz oly ajándékok, melyeket az ember ezelőtti életével érdemelt ki az égtől.“

Vannak még ezeken kívül oly aksziomák, melyek a mi erkölcsi fogalmainkkal nagyon is ellenkezők, a gyermekek szivét megmételtyezik.

II.

Nemcsak hozzánk közelebb eső, de — a törökökével majdnem azonos rendszernél fogva — ránk nézve sokkal érdekesebb Egyiptom iskolázása, melyről nem kis feladat volt statistikai adatokat gyűjteni. Ugyanis, ha az egyiptomi közoktatási miniszter megbízható adatok összegyűjtése végett, hivatalnokot küld ki, s e hivatalnok e megbízásnak megakar felelni: akárhányszor megtörténik, hogy az iskolamester = f a k e e h értesülvén a kiküldöttnek iskola látogatási szándékáról, a kitűzött napon szép csendesen hazaereszti tanítványait, bezárja az iskolát s kirándulást tesz a vidékre. Az eddig gyűjtött adatokból, annyi hozzávetőleg mégis kiderül, hogy mult év elején 140,977-re ment a tanulók száma, közülök 111,803 arab elemi iskolákban, 15,335 mecseti iskolába járt, 1335-öt kormány taníttatott, 8961-et hittérítő és vallásos egyletek; 2960 pedig községi iskolában tanult. Hogy e szám a gyermekeknek csekély százaléka s hogy a gyermekek iskolázása nem rendszeres intézmény, onnan is kitűnik, hogy az utazókat falun és városban egyaránt körül fogja a czellengő gyermekek raja. Aztán itt is, mint Indiában, a tanulók legnagyobb része fiukból telik ki. Az a két leány-iskola, mely a Khedive kezdeményezésére létesült, s az egy-két leány, ki a hittérítők iskoláiban itt ott megakad, csak egy csepp a tudatlanság tengerében.

Nézzünk be, ugy mond egy angol szemleirő, kitől adataink nagy részét vettük, Kairo egyik elemi iskolájába. Ha egy utczára nyíló ajtón bemegyünk, mintegy 10 □ láb terjedelmű szobába jutunk, mely ugyan az utca színvonalán alól áll, de jó magosra felnyúlik. Fenn egy rácszott ablak gyengén világítja a szobát; de annál több napfény jő be a nyitott ajtón, mely a szögletben lévő pamlagon ülő f a k e e h piros színű felsőjét is megfényesíti. A szoba egyik végén áll az iskola egyetlen butordarabja. Külsejét tekintve jókora harmoniumnak látszik, azonban az egész nem egyéb, mint egy szekrény, melyben egy szent csontjai vannak. Eme sajtyszerű iskolai butorral szemben 24 fekete és barna fiucska kuczorog. Elvéve akad közöttük egy-két leányka is lefátyolozott arczezal, hogy valamiképen meg ne igézzék. A gyermekek piszkos arcuak s néhányan szemfájosok. Egymással szemben két sorban ülnek s testö-

ket előre és hátra hajtogatva mondják az abécét vagy a Korán ama versét, mely ki van hagyva. Valóban az arab iskola tan-módja homlok egyenest ellenkezik az európaival. Ugy tetszik nekem, mintha ott minden tót-ágast állana. A gyermekek jobbról-balra menve olvasnak és irnak s még egyetlen tankönyvüket a Koránt is hátulról kezdve és így visszafelé menve tanulják, mert az utolsó fejezetek könnyebbek és nevezetesebbek.

A gyermekek leczkójukat a legmagasabb orrhangból kiábálva mondják. Ezzel aztán aránylag oly nagy zajt csapnak, mint a milyen kicsinyek. Ugy tetszik, hogy a zaj és mozgás szükséges dolog az egyiptomi gyermekeknek a tanulásra, mert ha egy-két másod percig szünetelnek, a mester hosszu pálna pálczáját elévéve, fejöket kezdi legyezgetni, mire a gyermekek újból s még nagyobb erővel rágyujtanak. A felhagyott mondatok értelmét legkevésbé sem tudják, s a tanító sem szokta soha megmagyarázni. Két-három idősebb gyermek a f a k e e h mellett ül s az arab írásjegyeket tanulja írni. Író táblájok egy fényesre mázolt bádogdarab, melyre K a l a m-nak nevezett nád tollal irnak. Tanítatójuk egy kis doboz, melyben egy darab szivacs nyomda-festék szerű folyadékkal van beáztatva. Az ajtó mellett sorjában egy sereg sok alaku és színű papucs van. mert az a hely, hol a szent csontjai állanak szenthely s midőn a körül járnak, senkinek sem szabad a tiszta szőnyeget az utca szentségtelen porával beszennyezni. A gyermekekről sem névsort, sem osztálykönyvet nem szoktak vezetni. S bár a f a k e e h nagyon jól el tudja mondani talán az egész Koránt könyvnélkül, de ha tanítványairól kellene névszerint számot adni, bizonyosan rögtön fennakadna. Az ő összes ösmereke a szent könyv szövege tudásával kezdődik és végződik. Ennél többre a gyermeket sem akarja vinni, mert többet a gyermekek szülői sem kívánnak.

Ha egy Kairoszerű nagy városban ilyen az elemi iskola, elképzelhetni, hogy mennyire kezdetes lehet a tanítás egy-egy zúgban eső faluban. Az ily falusi iskolák képe valóban elszomorító. Hisz akárhány kerületben magok a községek is földhöz ragadt szegények, s lakósaik, különösen a nők piszkosok és rongyosok. Ha idegen jó ily községbe, a lakósok raja körülveszi és kisérni kezdi Velük együtt porfelleget és legyek ezrei jönnek s ha aztán a sarokba szorított idegent egy néhány utcának nevezett vonalon végig kísérték, végre a keresztűzbe szorított ház-tűz látó a falu akadémiájához érkezik. Megeshetik, hogy az iskola egy ajtó nélküli agyag verem, melynek, ha ajtaja van, azt hiszed, hogy azt a történelem előtti korban kőszközökkel ácsolták. A veremszerű üregben három négy csillogó szemű fiu van, továbbá egy pulyka és egy néhány galamb. A minta tanuló az idegent vagy idegeneket meglátva, torkaszakadtából kiábálva kezdi olvasni tankönyve egyik darabját, a többiek bámulva figyelnek. Ez alatt az olvasó növendék előre és hátra hajlong, sőt ha

az talál eszébe jutni, hogy a hallgatóság nevezetes egyénekből áll, derekának ingaszerű mozgását kétségbeesítően meggyorsítja. Az ámuló idegen megrökönyödve gondolja magában, hogy vajon e borzasztó ide-tova lengésnek nem kettészakadás lesz-e a vége?

A gyermekek közt nem látjuk ugyan a tanítót; de csakhamar kiderül, hogy az utcán egy kövön ülő vak ember a falu iskolamestere, kinek arca ragyog az örömtől, midőn megtudja, hogy európai távol országbeli idegenek jöttek iskoláját meglátogatni. Perczig sem kételkedik, hogy őket az ő tudománya hire vonzotta ide. Csak azt sajnálja fölöttébb, hogy néhány legjobb tanítványa majd a jövő héten bekövetkező ünnepek miatt iskolát mulaszt. Az európai pedig nem csudálja, hogy az ily iskolatanítókat szörnyű gyarlón s leginkább terményekben fizetik, mert a piaster ritka. E tanítók azonban nevezetes szerepet játszanak a községekben, mert sem házasság, sem más családi ünnep nem teljes, ha ők ott nincsenek.

A jobban rendezett arab iskolákban néha egy kis számvetést is tanítanak. Az oly tanulók, kik ezt is tanulni óhajtják, a nyilvános *gabáni* tól tanulnak, az az attól, kinek tiszte a kereskedelmi czikkeket megmérni. A mely gyermeknek atyja boltos, az mint atyja segéde tanulja a számvetést. A földrajz is nagyon el van hanyagolva. E tantárgy tanítása teljesen a Koránon alapszik. A gyermekek úgy tanulják, hogy a földnek nevezett orias síkság megkerülésére öt száz eszendő kell, míg talán az iskolától néhány ölnyi távolságban egy európai hajó-társaság falragasza a föld körülutazását kilenczven nap alatt igéri. A földrajzból, tanulják szintén a gyermekek azt a rájok nézve nevezetes tényt, hogy Mekka a föld központja.

A mondottakból látszik, hogy a kormányra nem kis feladat várakozik Egyiptomban, ha a népiskolázást rendezni akarja. Egyik fontos reform leendő a növendékeket csoportokra, illetőleg osztályokra rendezni, mert most a tanítás sohasem collectiv. Jelenleg a mely gyermek érzi, hogy leczkéjét tudja, egész erejéből kiált, hogy mestere észrevegye, aztán hozzá megy, felmondja és helyére visszatér. Utána más megy a mesterhez és ez egész nap így foly. Természetes, hogy ha az iskolákban írás és olvasáson kívül egyebet is tanulnának ez eljárás lehetetlen lenne. E miatt az iskolában, mint a méhkasban szakadatlan rendetlenség uralkodik, s a fegyelom fenntartása szerfölött nehéz. Az engedetleneket dátolya vesszővel korrigálják, melyet *djér id nek* hívnak. A vessző csapásokat a gyermekek talpára mérik; de mert a legtöbb gyermek mezitláb szokott járni, a talponverést nem veszi oly érzékenyen, mint az európai tanuló a vesszőzést.

Ugy látszik azonban, hogy a vesszőzés majd minden iskolában megszűnt s helyette a kenyérre és vízre szorítás, a szünnapok elvétele, kiállítás stb. van használatban.

Általában legjobb karban vannak a kopt iskolák. Kairoban a koptoknak két, jól berendezett leányiskolájuk van, hol a gyermekek olvasást, írást, számvetést, éneket és kézimunkát tanulnak.

Legtöbb reményre jogositnak az egyiptomi tanügy reform terén a legújabb időben Kairóban alapított leányiskolák, s valóban a családi élet reformja keleti kérdését csak e fajta iskolákkal lehet kezdeményezni. Az alkirály 3-ik számú neje, ezelőtt pár évvel Kairóban egy polgári leányiskolát alapított, hol mintegy 400 növendék hét éves korától férjhezmenetelig állam-költéségen tanítást és oktatást nyer. Az intézet egy régi palotában van, mely tágas termecivel és belső udvarával, e czélra igen alkalmas.

A háló-termek rendkívül tiszták, s minden gyermeknek külön ágya van. A növendékek tiszták, egészségesek és szorgalmasok. Az igazgató egy szir nő, minden szava törvény s a gyermekek mégis mosolyogva beszélnek hozzá, mert szeretik.

Az Islam az iskolázás reformját nem csak megűri, hanem mintegy megkívánja.

„A ki három leányt a szép ismeretekben nevel fel, mondja egy legenda, az bizonyosan a paradicsomba jut.“ „A ki az ő szolgáló leányait nevelteti és taníttatja s aztán szabadon bocsátja, azok közé tartozik, kik erényükért nem egyszerű, hanem kétszeres jutalmat kapnak.“ „A legjobb asszonyok Omszár nejei, mert nem átalják a hittudomány tételeit kutatni.“

„Hadd játszszzék a gyermek hét évig — úgy mond a Korán; oktasd és javítsd a rákövetkező hét év alatt; az azutáni hét évben pedig vezesd be a világba, hogy szokásait elsajátítsa, s ezzel a gyermek kész ember.“

„A játék és a nőnevelés ez a két nevezetes vonás különbözteti meg Egyiptom iskolázását China és Indiától. Nevezetes e két vonás azért, mert nem külről vették az egyiptomiak, hanem eredeti természetökből fakadt. A chinai gyermek jó kedvének, mozgékonyságának egyszer-mindenkorra szárnyát szegik, ellenben a török és arab gyermekeket csak ideig-óráig szorítják a gépies tanulásra. S ha aztán az iskolából kiszabadulhatnak, megered a jókedv árja: futnak, kiábálnak, könyveiket eldobják s ép úgy nem gondolnak a holnapra leczkével, vagy a tanító későbbi szemrehányásával, mint a mi tanulóink. Ha tehát az iskolai nevelésből a mekhanikus lomot ki tudják dobni; azzal hatalmas lépést teendének a népiskolázás reformja terén, s ezzel együtt messze elhagyják a „mennyei birodalmat“ és Indiát.

Indiában az angolok kezdték meg a népnevelés reformját s még a mult század végén egy Bell-féle figyelemre méltó kezdeményezés s az után egész máig kifejtett nagy anyagi és szellemi erőfeszítés után is, nagyon csekély az eredmény. Ennek oka a hinduknak az iskolázás elleni előítélete és a kasztok merevsége. Sem Egyiptomnak sem közelebről a törököknek nem

kell ily elemekkel harcolni; s ha a belőlük spontán fakadt iskolázási reform-eszmék kellő módon átjárhatják a társadalmat: a par excellence keleti (iskolázási) kérdést, a legnagyobb európai hatalom, a józan paedagogia segédelmével, minden congressus nélkül megfogják oldhatni.

Felméri Lajos.

Magyarországi népnevelő-egyletek szövetsége.

(Folytatás.)

18. §. Az egyetemes gyűlés, illetőleg egyesület törekvéseit oda is irányozza, hogy:

a) a hazai nevelés-történet időszakról időszakra megírassék;

b) Magyarország minden nyelvű és felekezetű tankönyveiből a központban könyvtár rendeztessék be;

e) az ország fővárosában felállított tanszermuzeum közreműködésével is gyarapodjék;

d) egyleti és tanítói névtár szerkesztessék és rendszerben vezettessék;

c) a központi szaklap fentartassék;

f) Az Eötvös-alap felvirágoztassék és rendeltetésének megfelelően.

19. §. Az egyetemes gyűlés minden időszakra, kandidáló bizottság ajánlata folytán, a fővárosban működő tanterők köréből megválasztja a központi választmányt és tisztviselőit.

A központi választmány a tisztviselőkn kívül 30 tag
Tisztviselők: egy elnök, három alelnök, egy titkár, három jegyző, pénztárnok, ellenőr, levél- és könyvtárnok.

A 30 tagból megválasztja az Eötvös-alap kezelő-bizottságot; a központi szaklaphoz szerkesztő bizottságot.

20. §. A tanácskozások eredményét a vallás- és közoktatási ministeriumhoz fölterjeszti.

21. §. Különös figyelemmel van arra, hogy a végeredményesen kimondott elvek, határozatok a hatóságoknál is érvényre jussanak, az iskolákban életbe léptetessenek.

22. §. Megkivántató esetekben az alapszabályokat módosítja.

23. §. Az egyetemes gyűlésekről évkönyvet ad ki.

24. §. Az egyetemes gyűlés határozatképessége számához nincs kötve.

VII-ik fejezet.

Társjegyletek.

25. §. A társjegylet a szövetségbe való lépéskor a központtól az alapszabályokat két példányban megkapván, azt az évi közgyűléskor felolvassa s elnök, titkár és három egyleti tag által aláírva, egyleti pecséttel ellátva, egy példányban magánál megtartja s másik példányt a központhoz visszaküldi annak kijelentésével, hogy a szövetség célját szemelőtt tartva az alapszabályokat elismeri s szövetkezését nyilvánítja.

26. §. Társjegyletek a szövetségbe való lépéskor, az

egyetemes gyűlés által meghatározott felvételi díjat; ugyrendes és pártoló tagjaik számára mért 10%-t (vagy a mennyiben időszakról időszakra az egyetemes gyűlés megszabja) mint évdíjat fizetnek a központi pénztárba. Egyszerre, vagy megengedett részletekben.

27. §. Az egyletek az alapszabályok elismerésével azonnal belépnek jogaik és kötelezettségeikbe s az alapszabályok és megállapított ügyrendi szabályzat értelmében tanácskoznak.

28. §. A társjegyletek egymás iránt vállalt kötelezettségnek tartják a felvetett ügyeket, az egyetemes gyűlés vagy a központtól vett megbízás vagy hivatalos tudósítás után első választmányi és főkbizottsági üléseikben tárgyalás alá venni s véleményüket, határozati javaslatukat, illetőleg munkálataikat a lehető rövid idő alatt beküldeni.

29. §. A társjegyletek mindenképp előtte az egyetemes gyűlés által kitűzött tételeket tárgyalják.

30. §. A társjegyletek az általuk felállított tételt csak úgy bocsáthatják tárgyalás alá, ha ahhoz saját nézeteiket csatolják, illetőleg álláspontjukból kidolgozzák.

31. §. A nevelésügy fejlődésének, a tanügy és tanítói érdekeknek előmozdítására célzó tételeket bár ki ajánlhat, ha nem is tagja valamely egyletnek; azonban csak akkor vétetik az időszakban tárgyalásra, ha az valamely egyletnek benyújtott s az egylet magáévá tette.

32. §. A társjegyletek az egyetemes gyűlésen vagy az időszak alatt eldöntött kérdések eredményét körükben kihirdetik s azon vannak, hogy azok iskoláikban és hatóságaiknál érvényre jussanak.

33. §. A társjegyletek a maguk köréből minden időszaktól, majd évenként jelentést készítenek. És pedig:

a) időszakonként jelentést adnak vidékük tanügyi és népművelődési állapotáról; (Megállapított minta szerint.)

b) évenként beküldik rendes, pártoló, alapító és tiszteletbeli tagjaiknak névsorát;

c) a vidékükön használt tankönyvek jegyzékét s a központi könyvtárban nem találhatók, azoknak egy-egy példányát;

d) közlik az állomásaikról eltávozott és elhalt ügytársaik neveit;

e) tudomásra hozzák azon népnevelők neveit, kik vidékükön működnek ugyan, de az egyletbe még föl nem vették magukat.

34. §. A társjegylet az Eötvös-alapba való befizetését tagjaitól átveszi s a központhoz beküldi.

35. §. A társjegyletek a szövetségnek az alapszabályok és ügyrendi szabályzat szerint való vezetésére és működésére ügyelnek.

Elnökeik vagy megbizottaik bár mikor tanácskozási és szavazási joggal bírnak a központban.

Magukat az egyetemes gyűlésen képviseltetik. És pedig minden száz egyleti tag után 5 képviselőt küldhetnek.

36. §. A központi szaklapot díjtalanul kapják.

37. §. A társjegylet működését meg nem szüntetheti. Megszűntnek pedig akkor tekintetik, ha a szönyogon levő

tárgyban, a központ kétszeri megkeresésére is — bele nem értve a tételnek tudomásra hozatalát — véleményét nem nyilvánította.

A társegyleti működés megszűnésének okait azon egyelet elnöke tartozik a legközelebb tartando egyetemes gyűlésre írásban betérjeszteni a központhoz.

38. §. A szövetségi tagság a belépéskor számítva három időszakra kötelező. Akkor is a társegylet kilépésének indokait az egyetemes gyűlés előértekezlete elé terjeszti, mely az indokokat tárgyalja. S ha a kilépő egyelet szándéka mellett marad, tartozik az alapszabályt és okmányt a szövetséghez visszazárazmatatni.

39. §. Azon egyelet, mely a munkásság terén elvállalt kötelezettségét nem teljesíti, s minden kísérlet daczára a közreműködésre képtelennek mutatkozik; vagy a szövetség megbontására tör — neve a szövetség diszkönyvéből az egyetemes gyűlésen nyilvánosan kitöröltetik, s ugyanazon név alatt többé fel nem vétethető.

VIII-ik fejezet.

Központi választmány.

40. §. A központ az egyetemes gyűlésből kapott megbízásánál és felhatalmazásánál fogva, a tanácskozást a kitűzött cél szerint írásban tovább vezeti. Illetőleg:

- a) az egyetemes gyűlés által kitűzött időszakban a társegyletek által felvetett és beküldött tételeket tárgyalattja;
 - b) a központi pénz-, levél- és könyvtárra felügyel;
 - c) az Eötvös-alapot az alapszabályok értelmében kezeli;
 - d) a felvételi és tagdíjakat beszedi;
 - e) az egyletek és népnevelők névtárát készíti;
 - f) a szaklap kiadását vezeti;
 - g) a társegyletektől az időszakra vonatkozó, ugy az évi jelentéseket bekivánja;
 - h) a nevelés-történet megírását eszközli;
 - i) szövetség határozatait végrehajtja.
41. §. Az összes ügyek a központi elnök vezetése alatt intéztetnek.

Első alelnök az Eötvös-alap, 2-od alelnök a szerkesztő bizottság, 3-ad alelnök a nevelés-történeti bizottság elnöke. A jegyzőket a központ maga osztja be.

42. §. A tanácskozásnak írásban való vezetésére a társegyletekkel hivatalos levelezésben áll és a szaklap útján közlekedik. Nevezetesen:

- a) az egyetemes gyűlésen kitűzött vagy a társegyletek által felvetett és beküldött tételek tárgyalására hivatalos levélben fölhívja az egyleteket. Részleges tudomás vétre utalván a központi szaklapra.
- b) a beküldött véleményeket, határozati javaslatokat a központi szaklapban, fontossága szerint egész terjedelemben, vagy kivonatilag közölheti.
- c) a tárgyalást valamely tétel fölött általa meghatározott időben befejezettnek nyilvánítja s az összes véleményeket és javaslatokat tanulmányozva az eredményt kimondja s a társegyleteknek hivatalosan tudomásul adja, egyszersmind a központi szaklapban közzé teszi;
- d) jogában áll a vitatott ügyben hozott vélemények,

javaslatok tanulmányozására, egybevételére valamely társ-egyletet felkérni. Nem különben tankönyveket bírálat végett a társegyleteknek kiadni. (Ugyanezekre társegyletek önként vállalkozhatnak.)

43. §. Ha valamely egyelet a szőnyegen levő tárgyra véleményével késik, azon egyelet kétszer figyelmeztetőleg megkeresi s ha akkor sem nyilatkoznék, ugy azon egyelet elnökétől tudomásadást kér az egyeleti munkálkodás megszűnésének okairól. S a midőn valóban megszűnt valamely társ-egylet, tőle az egyesület alapszabályát és okmányát visszaköveteli s egyetemes gyűlésnek az indokolt jelentéssel betérjeszti.

44. §. Emlékiratokat, kérvényeket, felhívásokat s felsőbb hatóságokhoz, személyekhez intézett iratokat a „Magyarországi népnevelő-egyletek szövetségének nevében“ elnökével, titkárával s három alelnökével aláíratja.

Társegyletekhez intézett iratok elnök és titkár által ugyancsak a szövetség nevében iratnak alá.

Megkivántató esetekben a szövetséget egy, vagy három tagja által képviselteti.

Küldöttséget csak oly esetben nevezhet ki magából, ha a társegyletek $\frac{2}{3}$ -ada azt kívánja.

45. §. A szövetség pénz-, levél- és könyvtárának megvizsgálására 3-ad évenként más-más bizottságot küld ki.

A befizetett pénzeket ülésben a pénztárnoknak átadja. Nagyobb összegeket gyűlésből utalványoz. Azonban elnököt határozott kisebb összegig utalványozni felhatalmazza.

Gondoskodik, hogy a szövetség pénze gyümölcsözőleg elhelyeztessék.

46. §. A társulásra jelentkezett egyleteket naplóba vezeti s azoknak az alapszabály két példányát megküldi s a vissza-származott példányt egyetemes gyűlésnek bemutatja.

47. §. Az egyetemes gyűlés közeledtével előkészületeket tesz. Nevezetesen a társegyleteket felhívja az egyetemes gyűlés tárgyainak kijelölésére; hely és idő meghatározására.

A vallási és közoktatási magas ministeriumnak az egyetemes gyűlés tartását küldöttség által bejelenti.

Az egyetemes gyűlésre való meghívásokat, tárgysorozat és ügyrend közlése mellett, a szövetség nevében eszközli.

48. §. Az egyetemes gyűlésen jelentést tesz a lefolyt időszakról. Megbízatásáról beszámol.

IX-ik fejezet.

A szövetség pecsétje.

49. §. A szövetség pecsétje „Magyarországi népnevelő egyletek szövetsége“ körülírással a központban őriztetik s azzal a hivatalos iratok megerősítettnek.

X-ik fejezet.

A szövetség feloszlása.

50. §. A szövetség mindaddig fel nem oszlott, míg az egyetemes gyűlés arról nem határozott.

51. §. Felosztás esetében pénzvagyonáról, levél- és könyvtáráról határoz; azt a vallás és közoktatási magas ministerium felsőbbsége alá helyezi, ugy hogy bármikor ala-

kulandó országos tanító szövetség (bár más czimvel birjon) azt birtokába vehesse.

Arad, 1878. május 1.

Az Aradvidéki tanító-egylet nevében:

Nagy József, Szöllőssy Károly,
egyleti elnök. egyleti jegyző.

KÜLFÖLD.

A tanulók túlterhelhetése. Kjellberg Gusztáv, az uppsalai tébolyda igazgatója, az elmekórtan tanára s a külföldi szakirodalom egyik legtiszteltebb munkása, az utóbbi években kiváló figyelmet fordítván a jelenben divatozó iskolai tanrendszerekre, tudományos alaposággal kimutatja, hogy a jelen tanrendszer mellett, már a legalsó osztályoktól kezdve tulságosan megterhelik a gyermekek elméjét. A tananyag jelen tülhajtott nagy terjedelme mellett a gyermeknek nem jut elég idő alvásra, mozgásra, az üde levegő élvezésére; ebből pedig természetesen folyólag azon testi és szellemi bajok, melyek Németországban és Svájcban az iskolai egészségtannal foglalkozó szakférfiak figyelmét ujabban annyira felkeltették. Mint igazi skandináv aggodik, hogy e tanrendszer nemzetének eredeti és szivós jellemét tönkre fogja tenni. E tekintetben egy helyen így nyilatkozik: „Ha népünk azon szent kötelességét hogy ifjai szellemi és testi fejlődésére több gondot fordítson, ezután sem veszi kellőleg figyelembe: ez által legbizonyosabban elveszti azon igényét, hogy az európai nemzet-családokban mint önálló tag szerepelhessen. Ily rendszer mellett jönni fog egy korszak, midőn népünk jellege böleselkedő és szenteskedő ostobaság lesz, míg az északot jellemző cselekvési ösztön és férfi erő történelmi fogalomná fog törpülni s népünkben többé nem lesz felfalálható.“ Egy más helyen írja: „Nem hagyhatom szó nélkül és komolyan kell az ellen tiltakoznom, hogy népünket oly rohamosan és idő előtt, mint a civilizatio mintaképét akarják feltüntetni; mert nem szabad elfeledni, hogy egy nép a valódi civilizatióban csak akkor haladhat előre, ha saját jó ösztöneit megtartja és tovább fejleszti — és nem az által, ha idegen erkölcsöt és szokásokat sajátit el és ahoz idomítja magát.“ (Éppen mintha hozzánk szólana!) A mondotak alapján kívánja, hogy igazi nemzeti és helyi érdeknek megfelelő tanrendszer létesíttessék. A svéd tanférfiaknak Götheborgban 1870. és 72-ben tartott gyűlése a tanulók túlterhelhetése miatt emelt vádat — mint a mi középtanodai tanáraink némelyike a szakminiszter e nemü nyilatkozata után tevé — visszautasította, érvül hozván fel az iskolák egészségügyi kimutatását. De éppen ezen kimutatásokat veszi bírálat alá Kjellberg is és mint tapasztalt orvos és elmegyógyász éppen a mindennapi betegségi tünetek miatt emeli fel szavát a tanrendszer megváltoztatására. De midőn azt mondja, hogy a

tananyag megválasztásánál legyenek befolyással a gyermekek szülői is, mert „egy szabad országban tanzsabadság mellett a tananyag kiválasztásában nem lehet hivatottabb jogosult, mint maga a család“ e tételének aligha tanférfiu aláírna.

KÖNYVISMERTETÉS.

„Természet és vegytan“ a mindennapi és ismétlő iskolák számára írta Dr. Emericzky.

(Folytatás.)

„A tanítás kiindulási pontja „czimü fejezetben elmondja, hogy a természettan tanításánál egyedül helyes kiindulási pontnak magát a megmagyarázandó tüneményt tartja s ezzel kapcsolatban azon kérdésre is megteszi észrevételeit, hogy vajjon a természet életében lefolyó s meg-megújuló — vagy pedig a tanítás céljából, kísérletek által előidézett tünemények szolgáljanak-e a tanítás anyagául? Az utóbbi uton haladást célravezetőbbnek tartja; azzal indokolván, hogy a tünemények így a maguk egyszerűségükben a netalán zavaró mellék-körülmények lehető kizárásával tárhatók a gyermekek szeméi elé; ellenben a másik utat követve, gyakran lehetetlen lenne a gyermekekre nézve az egyes tünemények megérthetése; mert a természetben lefolyó tünemények akárhányszor annyi ok összehatásából származnak, hogy míg az okok szálait bontogatjuk, keressük. a gyermek előtt elvész a fonál, maga a tünemény; aztán nem is állhat rendelkezésére a tanítónak a tünemény, kénytelen volna kiindulni a gyermekek hiányos tapasztalataiból, a mi pedig célra nem vezethet. A többi fejezetek is mind ilyen egészséges nézeteket, helyes elveket foglalnak magukban. Esmertetésem igen hosszúra nyulnék, ha minden fejezetre ráakarnék mutatni; éppen ezért, lássunk a gyakorlati részéből is valamit.

Gyakorlati részében egy mintaleczke van kidolgozva s adva egész menetében; ezenkívül a 2-ik évfolyamra, általános összefoglaló kérdések tevéására szolgáló utasítások vannak (12). E kérdésekkel szerzőnk azt akarja elérni, hogy a tanító igyekezzék minden rész befejezése alkalmával a gyermekek tudatára hozni, hogy addig micsoda tüneménnyel esmerkedtek meg — szóval igyekezzék a különfélekből az általánost kivonni a gyermekek által, a mi csak helyeselhető.

A gyakorlati részében adott mintaleczkénél látom szerzőnk által keresztülvive gyakorlatilag is a kérdező tanalakat; én is barátja vagyok a kérdező tanaloknak; kiválólag alkalmazható az elemi természettani esmeretek közlésénél; de nem lehet kizárolagos. Néha bizony nem árt egyes nevezetes ember életéről vagy érdekes találmányokról szólni, mikor t. i. a historiai rész érdekes és buzdítólag hat a gyermekekre; ilyenkor az előadó tanalakat sem nélkülözheti az ember. Azonban bármenny-

nyire célravezetőbbnek tartom a kérdező tanalakat a másikonál — egyet mégis helyénvalónak látok megjegyezni: nem vagyok barátja a kérdező tanalak olyan alkalmazásának, a melyet itt-ott egyes vezérkönyvben látni lehet; ahol a kérdések gyakran úgy vannak feltéve, hogy a feleletet egészen benne találja a gyermek. Két okból nem tartom helyesnek: 1-ör. könnyen reásziklik a gyermek, hogy minden gondolkodás nélkül adjon feleletet. gépiesen ismételvén a kérdést; 2-szor a kérdések ismétlésével nem gyakorolhatja magát abban, hogy képes legyen önmagát értelmesen kifejezni, amit pedig szemünk előtt kell tartani minden tantárgy tanításánál.

E tekintetben szerzőnk sem kerülte ki mintaleczkésében a kérdés olyan föltevését, a milyen ellen főnebb kifogást tettem; igaz, hogy csak egy pár helyt van úgy alkalmazva, de utasításul szolgál, éppen azért a legcsekélyebb hiba is kerülendő. Hogy észrevételem igazolva legyen — például irom a következő kérdést s feleletet:

„T. Ha a kő nem nyomná a párnát, ez behorpadna-e alatta?“

„N. Ha a kő nem nyomná a párnát, ez be nem horpadna alatta.“

Ezzel be is fejezhetem esmertetésemet a nélkül, hogy a „Kézikönyvről“ szólettam volna. Felesleges is a hosszas ismertetés, miután abban a már ismertetett „Vezérkönyvben“ foglalt elvek s nézetek vannak megtestesítve; ennél fogva, röviden a következő pontok alá foglalva, kívánom kiemelni az említett kézikönyv azon tulajdonait, melyek nyilvánvalóvá teszik, hogy egy jó kézikönyvvel szaporodott tankönyvirodalmunk:

1.) Az anyag helyes kiszemelése s feldolgozása, mely a paegagogia s a miniszt. tanterv követelményeinek egyaránt megfelel.

2.) Világos, szabatos irálya s magyaros nyelve, kivéve av „alzar“ szót, mely jobbal cserélendő fel.

3.) A kellő számú és jó fametszetek, melyek megkönnyítik a gyermekeknek az ismétlést.

Debreczeni József.

T Á R C S A

Cselédek a családban.

(Folytatás)

Legouvé e lapok hasábjain között rajzából élénk képet nyerhetünk azon lassu forradalmi átalakulásról, mely áthatott a családi életre és a családi életben a cselédi viszony gyökeres megváltozására. Tudom, hogy Legouvé szellemes védelme mellett is, nem egy nyájas olvasóm e változást romlásnak tartja, de kecségtet a remény, hogy még is elég meggyőző volt e rajz arra, hogy érzékünk legyen a cseléd helyzetének felfogására.

A társadalmi élet egyik legszebb erkölcsi elve az, hogy a különböző társadalmi osztályok létjoga elismeressék, sőt fejlődési képessége is közeliismerésben részesüljön. Nem türt vallás, de szabad vallás; nem türt osztály, de szabad osztály!

Ime az ujjabbkori társadalmi szabadság követelménye. Szokásainkban még nagyon sok van a régi nemesi előítéletből, mely a születéssel kapott jogok, az öröklött szabadalmak kényelmes élvezéséhez szoktatott bennünket; még érzékünk sem fejlődött ki annak felfogására, hogy létezhetnek éppen közelünkben, általunk minden lépten nyomon felhasznált, bizalom nélkül megbízott, kétkedés mellett dolgainkba, néha titkainkba beavatott lények, kik elnyomatva érzik magukat, mert előttük a szolgaság reménytelen képe lebeg, bennök a hála édes értelme az önfeláldozás önfeleltségét nem költi föl, a családalapítás vagy család biztosítás boldogító érzelmétől meg vannak fosztva és mégis követelünk tőlök mindig, követelünk a kétségbevonhatatlan jogszerűség ki-

hívó modorában, ellenszegülésük esetében az indulat gyors fergetegét zuditjuk e gyámoltalan lényekre és növeljük bennök a visszafojtott gyűlöletet. Hozzá még e szolgaság önkéntes lemondásban nyilvánul; pénzért, bérösszegért lemondásban; önállóság és szabadság jogairól való lemondásban. A szabad elhatározás bélyegét nyomjuk a tulajdonképeni kényszerhelyzetből származott viszonyra. Jogainkról beszélünk azokkal szembe, kiknek a jogok védelmére szükséges védelmi erejük nincs. Oh mély igazságérzet! Szerződünk szabad, de oly helyzetre jutott lényekkel, kik csak szabadságuk jelentékeny részéről való lemondás által menthetik meg magukat a végségtől.

„Munkát ad szerződészerűen — mondja valaki — mint a kézműves is, vagy akár a hivatalnok. Hol van itt az elnyomás? Az elnyomás ebben nincs. Ez a legtermészetesebb vérkerengés a társadalmi szervezetben. Az erők kölcsönös kicserélése, mely nélkül művelt állapotok nem képzelhetők. „Ugy van; de a kézműves által fokozatosan kifejtett erő és ügyesség productuma: a családi jóllét boldogító érzetében háramlik vissza és villanyozza uj munkásságra a munkálkodót; mert a fejlődési képesség végtelen lépcsőzete áll a munkás iparos előtt.

A tőkegyűjtés által független állást vivhat ki; tiszteletet, tekintélyt szerez a társadalmi erők összpontosítása által. Ki több társadalmi erő mozgatója maga is fontos szerepet játszik. Ez áll-e a cseléd előtt? Epen nem! Vagy nagyon ritkán. Fizetését elfogyasztja ruhára vagy gyakran nyomorban sinylődő övéi tehetlenségének enyhítésére. És e téren a „romlott“ cselé-

deknél igen szép példákat lehet föltalálni. Ha fiatal, a nevelés és jóakaró irányzás által nem fékezett szenvedelmek kielégítése emészti föl keservesen szerzett bérét. Persze, az ő hibája! De vajon az ő hibája e a társadalmi nyomor, a pauperizmus, a nevelés-hiány, az elhagyottság, a kényszerhelyzet? Bizonyára nem!

E soroknak távolról sem célja a társadalom olyan sebeit felszaggatni vagy csak kiméletlenül is érinteni, melyeket még csak az utópiák rajongói birtak panaceaikkal gyógyitgatni. Nem akarok én itt társadalom tudományi kérdést fejtegetni, mely kívül esnék e lap hatáskörén; de a kétségbevonhatatlan tényekből kívánom levonni kötelmeinket a családban nélkülözhetetlen cselédek iránt és főképen nevelési szempontból egy pár gyakorlati figyelmeztetést lehozni, melynek követése által szorosabbra fűzhetnők magunkhoz családi életünk e néma szemléltőit, enyhítenők azt a sok kellemetlenséget, mely mindennapi életünkben a családi boldogság poharába ürömeceppet sajtol; derült megelégedést terjesztenénk közelünkben és gyermekeinket megóvnok azon lassan ható méregtől, mely beszivárog ifju lelkükbe és megmérgezi a legtisztább indulatok kristály forrását.

Legelső kötelmünk cselédcinkkel szemben az, hogy velök szembe helyezzük magunkat az úr és szolga közötti viszony felfogásánál azon álláspontra, melyre a társadalom alsóbb sorsu osztályaival szemközt állunk. Ez álláspont: a megbecsülés álláspontja. Beesüljük meg mint embereket, mint velünk egyenlő honpolgárokat, mint a társadalom gépezetében kicsiny, de nélkülözhetetlen kerekeket.

Azt hiszem, hogy azok szorulnak leginkább a cseléd munkás támogatására, kik legrosszabbul bánnak velök. De e megbecsülésnek magán kell viselnie a méltányosság nemes színét. Nem az önérdek számító előrelátása, de az önkéntes jóindulat kifolyása legyen az. Ha mi széltiben majdnem mindig a cseléd jelenlétében beszélünk egymásközt a cselédekről, megvetően, con amore rajzoljuk alacson fogásaikat, melyeket le nem vetkőzhettek „finom körünkben“ sem, ha az egyik cseléd panaszkodásaira a másikat hátamögött gyanusítjuk, de úgy hogy amaz is hallja: akkor hogyan nyerhetne körünkben egy közvetlen meleg szót, mely a netán előfordult félreértésből származott hidegséget is elenyésztetné?

Hallgassuk meg az öregebb nőket, főképen idős lányokat; hogy foly, foly a szó ajkairól midőn a cselédek elfajultságáról beszélhetnek. Elhallgat-e a megindított zsilip zugása, ha a cseléd bejön? Erre sincsenek tekintettel. Pedig a „regard“ az, mi a finom érzésű kedély egyik legszebb vonása. Mintha hallanám a gúnyos megjegyzést: regarddal (e szót a magyar „tekintet“ nem fejezi ki egészen) lenni egy hitvány cseléd iránt? Egy kétszínű, csalárd lény iránt, ki megcsalja bizalmunkat, meglopja titkainkat, megrövidíti számításainkat?!

Ugy de, édes nénik, nem vagyunk-e elnézéssel a finom uracsok és még finomabb delnők iránt, kik a társadalomban az elnézés kenyereén élődnek. Nem vagyunk-e elnézéssel a művelődés nyakatekert, agyafurt teremtményei iránt, kik megrabolják a bizalmat, hogy visszaéljenek azzal, kik rágalomból élnek. édes csevegés cukrába takarják be fekete indulataikat. Nem vagyunk-e elnézéssel sok bűnös szenvedély iránt, sőt nem tartjuk-e (bizony nem mindig helyesen) a miveltség egyik jellemvonásának: az elnézést és kiméletet? Hol parányi szikrája e kiméletnek cselédeinkkel szemben?

De ők azt fel se fogják! vetik ellenem. De az említett uracs és delnő nem kap-e bátoritást, buzdítást a kimélet folytán? De hát a kedély nem éppen az ilyen finom érzelmek felköltése által nemesül? Egy cselédben ne lehetne azt felkölteni, melyben az áldozatkészség oly megható jelei mutatkoztak. Az áldozatkészség magas morális képességet föltételez, mint a gyöngédség. A gyöngédség nem lesz elpazarolva e szegény lényekre.

Hegedüs István.

(Befejezése következik.)

VEGYESEK.

— Lapunk jövő száma szeptember 1-én jelenik meg.

— Egy nemzeti ügy támogatására felhívást intéz a magyar közönséghez a magyar tud. Akadémia. Felhívás oda terjed, hogy a közönség gondosan egybegyűjtsön minden olyan jelenséget, mi a magyar nyelvben bármi tekintetben is figyelemre méltó. Küldje be a „Magyar Nyelvőr“be, hogy az egyes vidékek nyelvi sajátságai a tudomány számára meg legyenek mentve. Felhívás különösen fordul a vidék értelmiségéhez, ennek tagjai közt a lelkészekhez, megyei tisztviselőkhez, snéptanítók községi előjárókhöz, ügyvédekhez, orvosokhoz, gazdatisztekhez, kereskedőkhöz, iparosokhoz, szóval mindazokhoz, kik hivataluk vagy állásuknál fogva a néppel folytonos érintkezésben állanak. Szűk terünkhöz képest a terjedelmes felhívást nem közölhetvén, elégnak tartjuk felhívni a t. olvasó figyelmét anyanyelvünknek, nemzetünk e legdrágább kincsének ápolására. Mindazok kik ilyen adatok gyűjtésében készek lesznek fáradozni, nyelvünk kincsét közleményeikkel gazdagítani, hogy milyen eljárást kövessenek a gyűjtésben s a gyűjtött adatok lemosolásában, különösen mit és hogyan jegyezzenek föl, erről nézve a „Magyar Nyelvőr“ folyó évi folyamának V. füzetébe ad kimerítő utasítást. Ez utasítást a Nyelvőr szerkesztője a gyűjteni szándékozók kívánatára mindenkinek szívesen külön is megküldi. Senkit se riaszson vissza — mondja a felhívás — az az álszerű vonakodás, hogy nehány közleménye oly csekélység, hogy azt beszovalgatni sem érdemes. A tudomány egyetlen szócékában nagy kérdések kulcsát találhatja meg. — E helyen különösen figyelmeztetjük tanítókartársainkat az Akadémia felhívására; ők kiknek hivatás a nemzeti nyelv művelése — kincseit se hagyják elveszni a porba. Az utasításokért forduljanak a Nyelvőr szerkesztőségéhez Budapestre.

— Weisz B. J. ur Budapestről felhívást intéz lapunk utján is a hazai tanítótestület azon tagjaihoz, kik máskézelnek iskolai takarékpénztárakat, hogy az erre vonatkozó adatokat e hó folytán vele közölni sziveskedjenek, hogy a hazai isk. takarékpénztárak állásáról a statisztikai adatokat nyilvánosságra hozhassa.

— Beküldetett. Magyar nyelvtan. Népiskolai használatra írta Zárai Ödön. 10-ik kiadás. Aigner L. Ára 30 kr.

— A „Magyar Lexikon“-nak 3-ik füzeté is megjelent érdekes melléklettel: a különféle államok nagy rendjeleit, igen csinos színezett lenyomatban hozza. A két előbbi füzet még szintén kapható.

— A Franklin-társulatnak lapunkhoz mellékelt kiadványaira felhívjuk a figyelmet.

— A különböző tanítótestületek a III. e. t. gyűlés tárgyaiul eddig a következő főbb tételket hozták javaslatba. Minden tanító fizetése legalább 400 frt legyen; a tanítók fizetésének pontos kiszolgáltatására vonatkozó intézkedések; az isk. takarékpénztárak kérdése; falun a téli hónapok kivételével a tanítás csak a reggeli órákban történjék; új és egyszerűbb tanterv készíttessék; kisedővodák állíttassanak; a tanítói nyugdíj törvény módosíttassék.